

наша СЛОВА

Не пакідацце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 4 (947) 27 СТУДЗЕНА 2010 г.

Канферэнцыя ТБМ “Сучасны стан беларускай мовы і далейшая дзейнасць грамадскіх аб’яднанняў па яго паляпшэнні”

24 студзеня ў Менску ў дольнай зале Чырвонага касцёла прыйшла канферэнцыя ТБМ “Сучасны стан беларускай мовы і далейшая дзейнасць грамадскіх аб’яднанняў па яго паляпшэнні”.

У канферэнцыі акрамя сяброў ТБМ з усіх рэгіёнаў Беларусі прынялі ўдзел прадстаўнікі міністэрства культуры, міністэрства адукацыі, Нацыянальнай акадэміі навук, амбасадар Швеціі ў Беларусі Стэфан Эрыксан.

Канферэнцыю асвятілі карэспандэнты “Роднага слова”, “Беласат”, “Беларуская радыё”, СБ “Беларусь сёння”, “Нашай нівы”, “Звязды”, “Новага часу”, “Нашага слова”.

Вялікую цікавасць выклікаў даклад начальніка Кіравання ўстановаў культуры і народнай творчасці Наталлі Аўдзеевай. Нажаль, ад міністэрства адукацыі дакладу не было. Вельмі грунтоўнымі былі даклады Лявона Баршчэўскага і Вінцку Вячоркі. Прававыя аспекты бытавання лінгвасістэм, паднятая ў дакладзе Вінцку Вячоркі, наогул, адкрываюць новае поле дзейнасці для ТБМ.

З добрымі словамі ў адрасе ТБМ і газеты “Наша слова” выступіў Адам Мальдзіс. “н падкрэсліў важнасць біяграфічных артыкулаў, якія друкуюцца з нумара ў нумар і аснона

адзначыў артыкул лідскага краязнаўца Леаніда Ляўрэша пра акадэміка Гаўрылы Ціхава, які доўгі час знаходзіўся па-за ўлагай беларускіх біёграфаў. Пэўную насцярожаць віклікаў даклад кандыдата філалагічных навук В. Курцовай, з якога на слых праглядваліся спробы некаторых “навукоўцаў” параноўваць, а, магчыма, і прыраўноўваць трасянку да дыялектаў, што крайне недапушчальна. Трасянку можна адносіць толькі да катэгорыі жаргону, яна можа прыраўноўвацца толькі да “фені”. Разам з тым правільна было падкрэслена негатыўнае стаўленне практична ўсяго насељніцтва Беларусі да трасянкі. І ніякія закіды пра нейкі асаблівасць “рускі язык”, што быццам бы бытую ў Беларусі крытыкі не вытрымліваюць.

Даклады канферэнцыі будуць апубліканы ў асобным зборніку, які пабачыць свет аваўтавізова сёлета. У зборніку акрамя дакладаў, што прагучалі з трибуны, увойдуть і даклады, якія былі падрыхтаваны да канферэнцыі, але не былі прачытаны з-за фізічнай немагчымасці дакладчыкаў дабраца да Менска у тым ліку і з-за вялікага марозу.

Рэспубліканская Рада ТБМ

24 студзеня ў Менску адбылося паседжанне рэспубліканской Рады ТБМ імя Ф. Скарыны. На паседжанні прысутнічала 37 сяброў Рады. Рада разгледзела пытанні ў адпаведнасці з раней залученнымі парадкам. Рада зацвердзіла план дзейнасці ТБМ на 2010 год, прыняла заяву “Закону аб мовах у Беларусі - 20 гадоў”. Рада правяла змены ў складзе Сакратарыяту ТБМ. У склад Сакратарыяту былі ўведзены Эдуард Акулін і Алесь Чечат.

ISSN 2073-7033

16 снежня 2009 года раашэннем Гомельскага гарадскага выканайчага камітэта №1497 зарэгістравана Гомельская гарадская арганізацыя грамадскага аб’яднання “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”, пра што выдадзена пасведчанне № 03-01412/016.

Віншуем!

З днём народзінаў, Валянціна Карлаўна!

Спадарыню Валянціну Раманцэвічу, нястомному руплівіцу Таварыства беларускай мовы, сардечна віншуем з прыгожым юбілеем!

Ад шчырага сэрца ў дзень юбілею
Жадаем вясенне светлай надзеі,
Лагоды, усмешак у будні і святы.
Хай добрыя весткі прыходзяць у хату!

Жадаем моцнага здароўя, цудоўнага настрою. Няхай кожны дзень будзе ў радасці!
Сябры Рады Фрунзенскай арганізацыі ТБМ г. Менска.

* * *
Сакратарыят ТБМ, рэдакцыя газеты “Наша слова” віншуецца паважаную Валянціну Карлаўну з днём народзінаў.
Зычым Вам доўгіх гадоў жыцця, моцнага здароўя, поспехаў на ўсіх Вашых планах на ніве Беларушчыны.
(Пра В. Раманцэвіч чытаецца на ст. 4.)

Дзяржава збіраеца адзначаць 600-годдзе Грунвальдской бітвы, але без асаблівага імпэту

Адміністрацыя Прэзідэнта

Рэспублікі Беларусь

Галоўнае управлінне па работе
са зваротамі грамадзян і
юрыдычных асоб

220016, г. Мінск, рэзідэнцыя Прэзідэнта,
тэл. 222-32-17, факс 226-06-10
E-mail: contact@president.gov.by

Администрация Президента

Республики Беларусь

Главное управление по работе
с обращениями граждан и
юридических лиц

220016, г. Минск, резиденция Президента,
тел. 222-32-17, факс 226-06-10
E-mail: contact@president.gov.by

Старшыні грамадскага аб’яднання
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” Трусаву А.А.
вул. Румянцава, д.13,
220005, г.Мінск

Паважаны Алег Анатольевіч!

Вашы прапановы аб мерапрыемствах, прысвечаных святкаванию 600-годдзя Грунвальдской бітвы, уважліва разгледжаны Адміністрацыяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Дзяржаўнымі органамі Рэспублікі Беларусь з 2009 года вядзеца падрыхтоўка да гэтай юбілейнай даты. Плануецца арганізація міжнародную навуковую канферэнцыю, выпуск паштоўкі, памятных манет і кнігі, канцэрт музыкі часоў Вялікага Княства Літоўскага, фестывалі сярэдневяковай культуры і славы беларускай зброй, іншыя мерапрыемствы.

Мінскім гарвыканкамам распрацоўваецца праектная дакументація па рэканструкцыі Мінскага замчышча, у сувязі з чым стварэнне помніка героям Грунвальдской бітвы ў цяперашні час прадстаўляеца немэтагодным. Нацыянальная акадэмія навук Беларусі адзначыла, што гэта тэрыторыя ніяк не звязана з бітвой і таму ставіцца пад сумненне гістарычна аргументаванасць усталівання на ёй помніка.

Мсціслаўскім райвыканкамам у 2010 годзе запланавана закладка на тэрыторыі Успенскага манастыра ў вёсцы Пустынкі памятнага знака, прысвечанага юбілею Грунвальдской бітвы.

У Польшчы і Літве адбудуцца навуковыя канферэнцыі, семінары, адукацыйныя і спартыўныя мерапрыемствы, пленэры, выстаўкі, экспазіцыі, выпуск бібліографічных выданняў. Украіна з-за неспрыяльнай эканамічнай сітуацыі прыме ўдзел толькі ў міжнародных акцыях па грунвальдской тэматыцы.

Пропанава аб прысвяенні адной з вуліц г. Мінска назвы “Грунвальдская” уключана ў план работы Камісіі па найменаванню і перайменаванню праспектаў, вуліц і других састаўных частак г. Мінска.

Начальнік галоўнага ўпраўлення
па работе са зваротамі грамадзян і юрыдычных асоб

С.І.Буко.

Справаздача

Старшыні ГА “ТБМ імя Ф. Скарыны”

Алега Труса

аб дзейнасці арганізацыі за 2009 год

Шаноўнае спадарства! Мінулы 2009 год быў для нас юбілейным годам, годам 20-х угодкаў стварэння ТБМ. Сябры ТБМ актыўизавалі сваю дзейнасць як у Менску, так і ў розных рэгіёнах нашай краіны. Пра гэта рэгулярна пісала “Наша слова”, “Новы час” і іншыя сродкі масавай інфармацыі. Добра дзейнасць ТБМ асвятляў тэлеканал Белсат, радыё “Свабода”, радыё “Рацыя” і іншыя радыёстанцыі. Таму я спыніся толькі на найбольш важных момантах.

27 студзеня адбылася мая сустрэча з старшынём Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі А.

Зімоўскім, якая адбылася па маёй прапанове ў сувязі з заявай Рады ТБМ “Аб вяртанні дзяржаўной мовы на экран Беларускага тэлебачання”. На сустрэчы было вырашана зрабіць пэўную заходы па павеліченні колькасці гадзін беларускамоўнага вяшчання на ўсіх каналах БТ. У выніку гэтага ўсе абласныя тэлерадыёкампаніі началі рабіць выпускі навін па-беларуску, пашырылася ўжыванне беларускай мовы на ўсіх рэспубліканскіх тэлеканалах. Чашвёрты месец транслюеца штотыднёвая передача на тэлевізіонным канале АНТ, прысвечаная гісторыі слоў роднай мовы (адна з вядоўцаў – намеснік старшыні ТБМ, фіолаг Алена Анісім).

Дзяякуючы намаганням таварыства, 600-годдзе перамогі пад Грунвальдам 15 ліпеня 1410 года будзе адзначацца на дзяржаўным уздоўні. Да гэтай слаўнай падзеі ТБМ выдала кішэнны календары на гэты год з выявай графічнага ліста Міхася Басалыгі “Бітва пад Грунвальдам”, а таксама ўпершыню выдала перакідны настольны календар на 2010 год, прысвечаны гісторыка-культурнай спадчыне Гарадзеншчыны.

У мінулым годзе з траўня па каstryчнікі па ініцыятыве Менскай гародской арганізацыі ТБМ актыўна працавала юрыдычна школа ТБМ “Ведаем свае права”. Пад час заняткаў былі абмеркаваны законапраекты, якія закранаюць пытанні моўнай палітыкі ў нашай краіне, распрацаваны ўзоры лістоў для звароту ў розныя установы.

У каstryчніку 2009 года распачаты праект “Дыялог”, які быў падтрыманы Дзярждэпартаментам ЗША і

ўладамі Рэспублікі Беларусь. У межах гэтага праекта праўшоў шэраг сустэреч грамадскасці з навукоўцамі, гісторыкамі, краязнаўцамі ў Менску і ў горадзе Лідзе. Мерапрыемствы будуть адбывацца і ў гэтым годзе.

20 лютага 2009 года на беларускім інтэрнэт-партале TUT.BY адбыўся форум з майм узделам, на якім было засведчана, што стан беларускай мовы хвалюе сёння многіх грамадзян нашай краіны. Калыстальнікі парталу не толькі задавалі пытанні, але і ўступалі ў дыскусію пра лёс беларускай мовы.

У стаўлічным Палацы мастацтваў ТБМ зладзіла ўрачыстае паседжанне, прысвечанае 10-годдзю Міжнароднага дня роднай мовы. Былі ўшанаваныя рупліўцы беларушчыны ў трох намінацыях.

У лютым-сакавіку мінулага года на тэрыторыі Беларусі і за яе межамі адбылася ІІ Агульнацыянальная дыктоўка. У акцыі ўзялі ўдзел амбасадары розных замежных краін, журналісты, навукоўцы, выкладчыкі ВНУ, студэнты і вучні.

У мінулым годзе ТБМ заснавала новы літаратурны часопіс “Верасень” (галоўны рэдактар Эдуард Акулін), першы нумар якога выйшаў у снежні 2009 года.

У чэрвені-верасні мінулага года сябры ТБМ правілі шэраг мерапрыемстваў па святкаванні 20-х угодкаў ТБМ. Да юбілею ТБМ быў надрукаваны “Летапіс ТБМ 1989-2009”, юбілейны кішэнны календар, значок, а таксама сцяжкі, буклет, налепкі, канверты.

У жніўні мінулага года лабараторыя “Новак” і Інстытут стратэгічных даследаванняў BISS (Вільнюс, Літва) засведчылі, што 52% аптыгальных з павагай ставяцца да беларускай мовы і толькі 8% назілаву яе “бруднай і калгаснай”. Аб змене адносінай насељніцтва да роднай мовы сведчыць і вяртанне старажытных тапонімаў на мапу краіны, увядзенне помінкаў і мемарыяльных знашакаў выбітным дзеячам нацыянальнай гісторыі і культуры. Так, на пачатку верасня ў Смаргоні (Гродзенская вобласць) адкрыты помнік класіку беларускай літаратуры Францішку Багушэвічу, будаўніцтва якога было запланавана ў 1960-я гады.

У каstryчніку 2009 года праўшоў чарговы перапіс насељніцтва. Я спадзяюся, што вынікі перапісу пакажуць павышэнне аўтарытэту беларускай мовы ў грамадстве. Тым больш, што пад час перапісу ўлады не перашкоджалі цвярджацца свае адносіны да роднай мовы.

Дзяякуючы арганізацыі ў новым 2010 годзе будзе адбывацца ў адпаведнасці з планам, які не ўзабаве будзе зацверджаны гэтай Радай.

Старшыня ТБМ
Алег Труса

НЕ ШУКАЙ СЯБЕ НА ЧУЖЫНЕ

Да 70-гадовага юбілею пісьменніка Леаніда Дайнекі

У адна тысяча дзесяці саракавым годзе ў звычайнай сялянскай сям'і нарадзіўся хлопчык. Амаль нічым не прыметны. Акурат той, які ў Змітраўцы-2, што пад Кличавам. Звычайна немаўля. Але ж і жывавае, і як пачало смакаць у матулі Тэклі з грудзей, не заўсёды поўных, то разам з малаком увабрала і настрой маладзізы – трывогу за парадак у самай шчаслівой краіне, трывогу за бацьку-вайскоўцу, бо ён як рушыў у паход за вызваленне Заходній Беларусі, дык дапяў потым ажно да лініі Манергейма ў Фінляндый, а вярнуўся адтуль – собіла ўжо і ў партызанах паваяваць, а пасля – і на плацдармах Другой Сусветнай... Змітраўка дачакала яго, але, да жалю, толькі інвалідам.

Далей, чуце, з бацькі атрымаўся вясковы нізвавы кіраўнік, пабываў на розных незаменных тады пасадах. Важней тут, праўда, што ён быў бацькам шматдзетнай сям'і. А трывогу у тое ліхалеце хапіла. Дык жа і ўсмоктвала наша лабасценька хлапчанё, якое стала зваць Лёнікам, усё-усё, чым яго атульвала жыщё, і матычыну пяшчоту, і непакой, і радасць перамогі, а таксама пасляваенны клопат, шырокая разліты ў народзе, пра знябытыя вынік працы на ферме, на полі, асабліва ў бясхлебіцу. Над усім жа, між тым, узвышаўся клопат пра сям'ю, пра свой род і нават нешта большае, што перадавалася ўжо не аднымі вуснамі.

Пачуць хлопчыка развіваліся судадна з духам вясковай глыбінкі. Ні дзе-небудзь, а тут выспявала і гартаўвалася сумленне. Пачуць, ў душы, тыя ўзносіліся на крылах мараў і юначай фантазіі. У хлопца назапашаўся бағаты і шчодры, яе чушцёвы набытак! І гэты скарб песьці ѹ яго. Неўтамоўны набытак той шукаў выйсці і, не знаходзячы, самаразгараўся ды гэта, што, пэўна, даставаў аж да карэнчыкаў валасоў, падсмажаваў іх, і ад таго шавяляора ў падлётка аздабляўся ўсё больш і больш агністарудым колерам. Інакш адкуль бы такому вогненному колеру ўзяцца?

Атрымаўшы атэстат сталасці, юнак рашыў папляціць, што робіцца за ваколіцамі роднай Змітраўкі. І, як птах-маладзён з дрэва, ён спікраваў з хрыбціні вёскі ў прастору. Удыхнуў на поўную грудзі, хвалявалі і радавала свабода. Яго падхапіла ветрам рамантывкі і як бачыши закінула ў прыбалцкі горад Калинінград. За шчасце лічыў быць паўнавартасным грамадзянінам і працаўваш на будоўлі вучнем муляра, атрымліваць грошы, хоць невялікі, але ж і яны падмацоўвалі, сагравалі мары, задумкі. Шукаў-шукаў ды выкроўваў, як перакінуць ужо падмогу бацькам – гонар які!..

Але ж нязгасная рамантыка, як і неўтамаванасць натуры, неўзабаве шпурлянула яго з заходу на усход – у Свярдлоўскую вобласць, дзе таксама чакала будоўля, а адтуль ужо нават – у Ніжні Тагіл. У тым Тагіле набудзе

прафесію электразваршчыка і ўладкуеща, споўнены рабочага гонару, на працу ў аграмадальным металургічным камбінаце.

Што ён шукаў, можна толькі згадаўвацца. А калі па шчырасці і па больш высокім раҳунку – шукаў самога сябе. З книжак ведаў, што калі знайдзеш сябе, будзеш шчаслівым.

На сваю ж творчую пущавіну ён выйшаў толькі пасля службы ў арміі, і то, што раней набыў, што пабачыў, клаўся ў запас. Звольнены ў запас ваяр, ужо інтуітывна пацягнуўся на філфак Белдзяржуніверсітэта.

Не забываў ён тым часам і на дамоўку, і вось адночы вылілася:

*Недзэ ля Magilëva –
Майго ішасця падкова.
Яе конь партызанскі
Там згуబіў выпадкова.*

*Недзэ ля Magilëva –
Майго сэрца аснова,
Найсвяцейшая мара,
Найгучнейша слова.*

Леанід Дайнека адразу ж, з першай кнігі вершаў “Галасы” (1969), заявіў пра сябе як пра паэта вельмі здолбнага, раскаванага, свежага, пра што яшчэ больш грунтоўна засведчылі наступныя зборнікі: “Бераг чакання” (1972), “Начныя тэлеграмы” (1974), “Мая вясна саракавая” (1979), “Вечнае імнінне” (1985). І з першых жа вершаў, які адзначала крэтыка, “ягонае свежае пастычнае дыханне настолькі натуральна ўлілося ў шматгалосы хор беларускай пэзіі, што, вобразна кажучы, у аркестры ён хутка стаў далёка не апошній скрыпкай” (А. Марціновіч). Пря вобразнаму ладу і невычарпальны метафорычны ас滂тавілі пасленікі з падлёткі аздабляўся ўсё больш і больш агністарудым колерам. Інакш адкуль бы такому віцязю беларускай літаратуры як Уладзімір Караткевіч, з якім яго родніць і наступная акалічнасць.

Не задаволены ўпойную меры паэтычнымі ўдачамі, Леанід Марціновіч шукаў свой талент таксама і ў прозе – апавяданні “Бацькава крыніца” (1974), раманы “Людзі і маланкі” (1978), “Запомнім сябе маладым” (1981), “Футбол на замініраваным полі” (1983). Але толькі ж асаблівы мас-такоўскі смак адчуў, калі перайшоў на гістарычную прозу. Хацелася напісаць пра беларускую мінуўшчыну. З ягона ж прызнання: “Свербістай у душы, незагойная стрэмка ныла ў сэрэы. Ды на кожнае хаценне патрэбна ўменне і патрэбна цярпенне. Яшчэ ў маленстве (яно такое далёкае), чытаючы кніжкі пра славутых віцязяў, пра алогі гарадоў, пра жахлівія вастрадзюбія бярвенні-тарані, якія нібы шкарлупінне, праломвалі акутая жалезам брамы, мары ўнейкім чынам сустэрэцца з продкамі – з крывачамі, дрыгавічамі, радзімічамі. Але як?” (Уступ да рамана “Меч князя Вячкі”). Разумеў Леанід, што, збірано-чыса па-новаму ў творчы шлях, пойдзе па цаліку, нікім яшчэ не кранутым. Пайшоў... Раскрываночы ссівелыя падзеі,

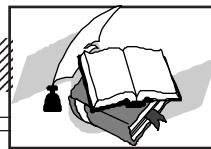

Леанід Дайнека з унучкай Янай

пісьменнік, найзначнае месца адводзіцца праблеме духоўнасці і маральному разняволенню асобы. Чалавек з брыльянтавым сэрцам – мудрый лідэр грамадзянскай супольнасці – сцвярджае, што чалавечству давядзенца плаціць за стагоддзі фальшу і самападману. Мець удачу тут – падвоене шчасце!

Нарэшце, асаблівую вагу ў чытчыцоў займелі раманы “Меч князя Вячкі” (1987), “След ваўкала” (1988), “Жалезныя жалуды” (1990). Менавіта за першыя два творы аўтар атрымаў Літаратурную прэмію імя Г. Мележа (1988) і Дзяржаўную прэмію БССР (1990).

Чытчыць захапляе лёгкасць стылю і змайманасць твораў Л. Дайнекі. Яго творам уласціва пастычнае дыханне настолькі натуральна ўлілося ў шматгалосы хор беларускай пэзіі, што атрымалі ўзнагароды. Чытчыць заслужанае сюжэтныя канструкцыі, героі гэтага твора перасяляюцца з адной эпохі ў другую, і пры гэтым захоўваеца як нітка аповяду, так і пафас у служэнні свайму народу, Айчыне. Падобна У. Караткевічу, аўтар рамантывкі з асаблівымі мас-такоўскімі смакамі, калі перайшоў на гістарычную прозу, што найбольш характэрна для рамана “Назіў сына Канстанцінам” (2008). Дзяякуючы своеасаблівай сюжэтнай канструкцыяй, героі гэтага твора перасяляюцца з адной эпохі ў іншую, і пры гэтым захоўваеца як нітка аповяду, так і пафас у служэнні свайму народу, Айчыне. Падобна У. Караткевічу, аўтар рамантывкі з асаблівымі мас-такоўскімі смакамі, калі перайшоў на гістарычную прозу, што найбольш характэрна для рамана “Назіў сына Канстанцінам” (2008). Дзяякуючы своеасаблівай сюжэтнай канструкцыяй, героі гэтага твора перасяляюцца з адной эпохі ў іншую, і пры гэтым захоўваеца як нітка аповяду, так і пафас у служэнні свайму народу, Айчыне. Падобна У. Караткевічу, аўтар рамантывкі з асаблівымі мас-такоўскімі смакамі, калі перайшоў на гістарычную прозу, што найбольш ха

Баранавіцкі паэты Але́сь Корне́й атрыма́у берасцейскую літаратурную мядовую прэмію

Кахнане! Ад яго пачатак
Жыщ ё бярэ па ўсёй зямлі.
Але́сь Корне́й

14 студзеня 2010 года баранавіцкія паэты, краязнаўцы, аматары прыгожага слова наведалі Пружаны. Менавіта тут адбываецца штогадовае ўручэнне берасцейскай мядовай літаратурнай прэміі, якую заснаваў з 2001 года пружанскі прадпрымальнік Мікалай Папека. За 2009 год мядовую прэмію (пуд мёду і дыплом) атрымаў баранавіцкі паэт Але́сь Корне́й за зборнік вершаў «Неўтаймоўны сексафон». Уручэнне прэміі адбылося ў музей-садзібе Пружанска «Палацык». На ўрачыстай імпрэзе выступілі баранавіцкія і берасцескія паэты і навукоўцы Але́сь Каско, Міхась Маліноўскі, Лявон Баласюк, Уладзімір Барысюк, Яўген Баласін, Іван Лагвіновіч. А барды Таццяна Рэпічава і Але́сь Паплаўскі праспявалі свае цу́доўныя песні.

Хаце́ў бы адзначыць, што Але́сь Корне́й – адзін з самых стваральныхных паэтаў Берасцейскай вобласці. Ён – аўтар шматлікіх паэтычных зборнікаў вершаў. У такіх зборніках як «Услед за ластаўкай», «Грае раніца зару» Але́сь Корне́й апівае пра прыгажоскі родны зямлі і яе людзей. А ў зборніку вершаў «Крыжы зямелькі нашае» аўтар у верша-

валнай форме паказвае трагічна-герайчную гісторыю нашай зямлі. Але найбольш паэт Корне́й (па прафесіі доктар-дэрматолаг) праславіўся любоўнай лірыкай, раскрыццем інтymных адносін паміж мужчынай і жанчынай.

*Жыве ўса мне
тваё свято і аўра,
І твой настрой –
узвышаны мажор.
Ты для мяне,
як Проксіма цэнтаура,
Бліжэйшая
з усіх нябесных зор.
Але́сь Корне́й
«Под зоркай Мілавіцай»*

Пра такое прыгожае
кахнане і амурныя адносіны
апіваеца ў зборніках вершаў
«Жаночыя напевы», «Под зор-
кай Мілавіцай», «Неўтаймоў-
ны сексафон». Тут майстар

пригожага слова піша не пра родны куточак, палі і лугі, не пра цяжкую беларускую долю, сенажаці, хаты ды лясы. Гэтыя верши, найперш, пра кахнане, пра эротыку, якой здаўна не хапае беларускай пазіці.

*А ты сама – у глыбіні нірваны,
Схаваўшы ў зэрнках шал,
і гледзіш. Маўчыш,
бы крыж зацараваны,
Усім на свеце дараўашы грэх.
Але́сь Корне́й
«Под зоркай Мілавіцай»*

Усе сябры і прыхіль-
нікі роднага слова шчыра
віншуюць спадара Але́сія Кор-
нєва з прыгожай і заслужанай
узнагародай.

*Віктар Сырыца,
старшыня Баранавіцкай
рады ТБМ імя Ф. Скарыны.*

Прэзентацыя часопіса “Верасень” на Лідчыне

20 студзеня на Лідчыне прайшла прэзентацыя новага літаратурна - мастацкага часопіса “Верасень”. У прэзентацыі бралі ўдзел галоўныя рэдактары часопіса Эдуард Акулін і паэт Леанід Дранько-Майскі.

Першая сустрэча з будучымі чытачамі часопіса адбылася ў Мінойтайскай сярэдняй школе. Традыцыйная цэпля атмасфера лідскіх вясковых школаў мела месца і тут. Дзеці радаваліся сустречы.

Імпрэза ў Лідской гардской школе № 16 адразнівалася. Дзяцей на сустрэчу прыйшло значна больш. Дайсці да вялікай аўдыторыі было ця-

жэй, але, як заўжды, удалося. У Цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы г. Ліды прэзентацыя часопіса “Верасень” праходзіла падчас паседжання літаратурнага аб’яднання “Суквецце”, якім кіруе намеснік старшыні Лідской гардской арганізацыі ТБМ Міхась Мельнік. Тут сабраліся аматары прыгожага пісьменства з Ліды, прыйшлі ўдзельнікі творчай студыі “Пегас”, якой кіруе лідская паэтэса Васіліса Пазнухова, вучні школы № 11, дзе завучам паэтэса Ганна Рэлікоўская, прыехалі сябры клуба “Спадчына” з Дварца Дзяяліцкага раёна, якім кіруе Наталля Ляўкевіч.

Трэба спадзявацца, што беларускія слова дайшло да ўдзячных сэрцаў, і беларускасці на Лідчыне стала больш.

Nash kar.

Віншуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў лютым

Дамашэвіч Уладзімір Максім. Лыч Леанід Міхайлавіч. Драгун Павел Якаўлевіч. Добыш Генадзь Канстанцін. Грышан Мікола Паўлавіч. Галякевіч Яўген Ціханавіч. Савіцкі Мікалай Іванавіч. Янушэўскі Віктар Пятровіч. Раманцэвіч Валянціна Карл. Бубен Уладзімір. Пяткевіч Уладзімір Сцяпан. Калядка Таццяна Рыгораўна. Шундрыйк Георг. Бублікава Лілія. Чылік Ніна Аляксандраўна. Абраменка Эдуард Якаўлевіч. Лашкousкая Рэгіна В. Кішкурана Уладзімір Герасім. Гарэцкі Іосіф Аляксандравіч. Жук Мікалай. Ракевіч Мікалай. Барысік Мікалай. Прыгожын Аркадзь Ілліч. Клімчык Генадзь. Ражкоў Леанід Мікалаевіч. Петрушкевіч Ала Мікал. Болбас Вадзім Іванавіч. Панізоўця Сямён Сямёновіч. Руслак Андрэй. Якунюк Данат Лявонавіч. Цімохін Леанід Аляксандр. Камесніковіч Вольга. Сахута Яўген Міхайлавіч. Дубіцкі Віктар Сымонавіч. Матэлёнак Леанід Аляксандр. Крысюк Людміла. Баравік Марыя Якаўлеўна. Рысавец Раіса Рыгораўна. Засім Тамара. Ляшчынскі Іван Купрыяновіч. Мазынскі Валер Яўгенавіч. Сямдзянава Галіна Георгіеўна. Міранович Міхаіл. Кухаронак Аляксандар Дзміт. Касаржэўскі Віктар Іванавіч. Канапацкі Ібрагім, памёр. Мартынаў Мікола Рыгоравіч. Сцепанішчава Вера Andr. Чыбісаў Мікола. Ікохіна Надзея Іванаўна. Утохіна Наталля. Савасцеева Людміла. Лукашонак Тамара. Дзеружынскі Аляксандар Яўгенавіч. Нікіценка Таццяна Пятроўна. Лукашэвіч Тамара Георгіеўна. Літвіна Людміла Сямёнаўна. Крэйніна Людміла Міхайл. Маліноўская Таццяна Рыгор. Петрашкевіч Часлава. Крук Алена. Гуцалік Галіна. Гільвей Вацлаў. Стэпановіч Язэп Міхайлавіч. Багданович Эвеліна Паўлаўна. Ігаценка М.І. Ярмусік Эдмунд. Ярмусік Эдмунд Станіслав. Ахрамчук Віктар Георгіевіч. Цэдрык Ганна Васільеўна.

Шашута Але́сь Ціткоўскі Ігар Адамавіч. Памецька Ніна Казіміраўна. Клімовіч Наталля. Сянкевіч Мікалай Іванавіч. Плітко Віктар Васільевіч. Язукевіч Ганна Чаславаўна. Парфёнаў Аляксандар Іван. Верхачуб Уладзімір Васіл. Камінская Аліна Аляксандр. Шалкевіч Віктар Антонавіч. Васючэнка Пястро Васільевіч. Гаравы Леанід Антонавіч. Пухоўская Таццяна Фёдар. Філюта Ніна Рыгораўна. Гарэлава Ганна. Сцефановіч Галіна Іванаўна. Свістун Сяргей. Канановіч Ірына. Аўкштулевіч Тамара Яўген. Новікова Яна. Райчонак Аляксандар Алег. Сідарук Лілія Мікалаеўна. Карнеева Алена Віктараўна. Лявончыкава Дз. Марачкін Ігар Аляксееўч. Мурашка Ігар. Ладыга Сяргей Паўлавіч. Працко Святлана Аляксандр. Лагодская Ірина. Маслюкова Алена Аляксандр. Нікіцін Віталь. Хаднівіч Васіль. Краснабаеў Артур Мікал. Корзан Ала Вікенціеўна. Мінко Жанна. Ікохіна Таццяна Мікалаеўна. Андруцівіч Станіслаў Вяч. Піўко Юрый. Бубновіч Іна Іванаўна. Чарнышова Зоя. Войткун Галіна Вотэхаўна. Нялепа В. Касцючык Валянціна Міхайл. Дзэмідовіч Вольга Валер. Пятровіч Аксана Іванаўна. Жукоўская Л. С. Надокунева Ірина. Старавойтая Сяргей Мікал. Ходар Аляксандар. Сілівенія Жана Сямёнаўна. Ануфрыенка Валянціна. Грынь Сяргей Іванаўч. Канашэнка Рыгор. Кірэеў Антось Мікалаеўч. Багдзевіч А.І. Канойка Ігар. Туроўчік Але́сь. Крываногава Святлана. Макарэвіч Аляксандар Васіл. Хмянчук Марыя Іванаўна. Ващуківіч Марыя. Сіманёнак Людміла Іванаўна. Мудроў Максім. Губарэвіч Юрый Іванавіч. Кляшчонак Алена. Мянькоў Юры Уладзіміравіч. Машнюк Таццяна Аляксандр. Петрашкевіч Аляксандар Ан. Бузо Алег Леанідавіч.

Беларускі перакідны каляндар

Сябрам ТБМ ўдалося адсачыць выданне ў Беларусі яшчэ аднаго беларускамоўнага перакіднога календара.

Календар быў выдадзены друкарні “Перамога”, якую размешчана ў г. Маладзечна на вул. Таўлая, 11.

У календары адлюстравана тэматыка:

- усход-захад Сонца і Месяца;
- нашы гарады;
- помнікі архітэктуры;
- беларуская міфалогія;
- народныя прыкметы;
- карысныя парады.

Гэта радасць і боль, бо даводзіцца радавацца за рабы, якія павінны быць звыклымі і штодзённымі.

Nash kar.

У Менску
адкрылася выставка
“Васіль Быкаў.
Шлях, вызначаны
лесам”

У Дзяржаўным музеі
гісторыі беларускай літаратуры ў Менску адкрылася
літаратурна-документальная выставка «Васіль Быкаў. Шлях,
вызначаны лесам». Выставка
адкрылася ў рамках праекту
«Чалавек нараджаема, каб
жыць...», прымеркаванага да
65-годдзя вызвалення Беларусі.

Экспазіцыя складаеца з тэматычных блокаў і знаёміць з творчым шляхам Васіля Быкаўа, асноўным этапам яго жыцця і літаратурнай дзейнасці. У раздзеле «Жыццёвый і творчы вытокі» прапанаваныя матэрыялы пра дзіцячыя і юнацкія гады пісьменніка, выявы роднай хаты, блізкіх і сяброў, сустрэчы з землякамі на Ўшаччыне ў пазнейшыя гады.

Цэнтральнае месца экспазіцыі займае самы вялікі тэматычны блок — «Праўда перажытага», які распавядзе пра народнага пісьменніка як франтавіка і яго літаратурную творчасць, звязаную з тэмай Вялікай Айчыннай вайны. Гэта фатадымкі з аўтографамі 1944–1945 гадоў з архіва пісьменніка, яго лісты да родных, кнігі, аўтарская пераклады, ліставанне з беларускім і замежнымі літараторамі. Закранаеца таксама гісторыя напісання і выдання аповесці «Мёртвым не баліць», «Сотнікай» і іншых. На выставе размешчаны фатадымкі і матэрыялы перапіскі, якія асвятляюць аспекты знаменства і творчага сяброўства Васіля Быкаўа з Аляксандрам Твардоўскім, Аляксандрам Салжаніцыным, Чынгізам Айтматавым, Рыгорам Барадуліным, Уладзімірам Караткевічам і іншымі пісьменнікамі.

Заключны тэматычны блок — «Асэнсаванне», у якім паказана творчая лабараторыя пісьменніка, ліставанне Васіля Быкаўа з перакладчыкамі, аўтарская літаратурная сізонары, перапіска, звязаная з пастаноўкай фільмаў, праграммы, фатадымкі да спектакляў.

Наші кар.

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстраціі:
№ 83 ад 27 сакавіка 2007 г.

Адрас рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by
<http://tbmlida.byhost.org>

Ад палескіх вытокай: Педагагічны лёс Валянціны Раманцэвіч

Валянціна Карлаўна Раманцэвіч і сёня адзін з самых дзеяйсных і актыўных сяброў ТБМ. Сваё жыццё яна прысвяціла настаўніцай пачатковых класаў, беларускай мовы і літаратуры, методыстам, загадчыкам кабінета беларускай мовы і літаратуры Менскага гарадскога інстытута ўдасканалення настаўнікай, выкладчыкам сучаснай беларускай мовы і методыкі мовы ў педкаледжы №1. Яна сябар Рэспубліканскай Рады ТБМ імя Ф. Скарыны.

Нарадзілася В.К. Раманцэвіч (яе дзявочае прозвішча Лінкевіч) 3 лютага 1935 года ў в. Лышча, што на Піншчыне. Вёска мясцілася на берагах прыгожай рэчкі Вісліца. Мяркуючы, што з гэтых мясцін быў славуты паст-лацініст эпохі Адраджэння, сучаснік Францішка Скарыны Ян Вісліцкі. Першы ўрэжані дзяйніцтва былі звязаны з гэтай рачукай, прыгожымі палескімі краявідамі і жыхарамі вёски. На жаль, у вайну фашисты спалілі вёску. У пасляваенны час Лінкевічы пабудаваліся ў суседній вёсцы Востраў каля Пагосціка возера. З гэтай вёскай звязаны гады школыніцтва і юнацтва Валянціны.

Бацька Кароль Адамавіч і мама Алена Фёдаравна аказалі на сваіх дзяцей Валянціну, Зіновія і Лілею вялікі ўплыў, выхавалі іх у павазе да Бога і людзей.

Вучыцца ўжо давялося пасля вайны. У Пагост-Загародскую школу пайшла ў верасні 1944 года. Вучылася лёгка, захватоўка. Была ў захапленні ад многіх сваіх настаўнікаў, таму і вырашила звязаць свой лёс са школай — стаць настаўніцай.

У 1954 годзе пачынаецца яе 50-гадовы педагогічны шлях.

З 1954 па 1959 год яна працуе спачатку вожатай, а потым настаўніцай Сташанская СШ Лагішынскага раёна Берасцейскай вобласці, затым у Навадворскай сямігодцы гэтага ж раёна.

З 1959 па 1961 год вучыцца ў Пінскім педагогічным вучылішчы імя А.С. Пушкіна на спецыянасці настаўнік пачатковых класаў. Актыўна ўдзельнічала ў грамадскім жыцці і мастацкай самадзеянасці. Вучылішча заканчвае з адзнакай.

З 1963 года Валянціна Карлаўна жыве і працуе ў Менску, куды пераехала па месцы працы мужа Івана Канстанцінавіча. У Менску да яе прыйшла педагогічная вядомасць. У СШ №72 Заводскага раёна горада яна выкладае да 1969 года ў пачатковых класах, потым яшчэ шэсць гадоў (1969–1975) навучае дзяцей гэтай жа школы роднай мове і літаратуры. Ад-

начасова (1967–1972) завочна вучыцца на беларускім аддзяленні філалагічнага факультэта Менскага педагогічнага інстытута імя Максіма Горкага. Вучылася лёгка, бо мела ўжо значны педагогічны досвěd.

Гарадскі аддзел адукцыі заўважыў ўдзельную, таленавітую настаўніцу і пропанаваў ёй узначаліць кабінет беларускай мовы і літаратуры Менскага гарадскога інстытута ўдасканалення настаўнікай, выкладчыкам сучаснай беларускай мовы і методыкі мовы ў педкаледжы №1. Яна сябар Рэспубліканскай Рады ТБМ імя Ф. Скарыны.

Гэта была самая масавая арганізацыя ТБМ Фрунзенскага раёна горада Менска. Тут Валянціна Карлаўна адпрацавала 17 гадоў (1975–1992) да самага выхаду на пенсію. Їй падабалася працаўца з людзмі, настаўнікі яе вельмі любілі за шырасць, добразычлівасць, камунікальнасць. Многія з іх і зараз згадваюць яе добрым словам за чалавечнасць, тактоўнасць, методычную дапамогу.

У 1985 годзе Міністэрства асветы прысвоіла ёй званне «Выдатнік народнай асветы БССР». У 80–90-ых гады Валянціна Карлаўна шмат друкуецца на старонках беларускіх педагогічных выданняў: папулярызуе перадавыя педагогічны досвěd настаўнікай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

З канца 80-х гадоў у Беларусі пачынаецца новы ўздым нацыянальнага адраджэння, Валянціна Карлаўна шчыра і захоплена падтрымала яго. Яна шмат зрабіла для таго, каб у Менску ўзнікі спачатку беларускамоўныя класы, а пасля і школы. Першай такої школай стала СШ №108.

Пра ўклад Валянціны Раманцэвіч у методыку выкладання роднай мовы сведчыць дапаможнік «Алімпіяды па беларускай мове» (у саўтарстве з Я. Ляўрэлем і Ж. Прымаком), выпушчаны ў 1987 годзе ў выдавецтве «Народная асвета».

Разам з лепшымі дочкамі і сынамі Беларусі яна была ля вытокай нашай арганізацыі ТБМ імя Францішка Скарыны, удзельнічала ў яго I з'ездзе і ва ўсіх астатніх з'ездах, пастаянна ўваходзіць у рэспубліканскую Раду ТБМ. Яна практична рухала справу беларускай мовы і літаратуры: распрацавала спецыяльную праграму і па ёй арганізоўвала і вяла курсы беларускай мовы з настаўнікамі, вайскоўцамі.

У 1993 годзе ТБМ імя Ф. Скарыны выдала яе кніжку «Пачаткі роднай мовы» - дапаможнік для ўсіх, хто захоче падгатавіць беларускую мову і размаўляць на ёй. Тады, на пачатку 90-х, сістэма курсаў ТБМ па вывучэнні беларускай мовы даволі плённа праца-

вала не толькі ў сталіцы, але і па ўсёй рэспубліцы. На курсы ішлі настаўнікі розных профіляў, інжынерна-технічныя работнікі, супрацоўнікі КДБ, міліцыі, арміі. У дапамогу ім у 1991–1992 гадах газета «Наша слова» амаль паўгода з нумара ў нумар друкала пачатковы курс вочна-завочнай школы Валянціны Раманцэвіч. Гэтыя публікацыі і ляглі ў аснову цудоўнага дапаможніка «Пачаткі роднай мовы». Наклад кнігі (20000 асобнікаў!) хутка разышоўся.

Тады ж, у 1993 годзе ў саўтарстве з У. Тананам Валянціны Карлаўна падрыхтавала і выдала «Беларускую мову: Дапаможнік для вайскоўцаў». Курс быў разлічаны на 26 заняткаў. Водгукі на гэту кнігу былі самыя найлепшыя.

А ў 1996 годзе выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя» выпускае яшчэ адну кнігу В.К. Раманцэвіч «Руско-беларускі слоўнік для военных» (у саўтарстве з М. Крыўко, В. Пулко і С. Танана).

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрасіла працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрасіла працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрасіла працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрасіла працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрасіла працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрасіла працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры г. Менска, публікуе свае ўласныя распрацоўкі мерапрыемстваў, прысвечаныя 500-годдзю Францішка Скарыны, 150-годдзю Кастика Каліноўскага.

У снежні 1992 года Валянціну Карлаўну запрасілі працаўца выкладчыцай беларускай мовы і літаратуры ў педагогічную вучэльню №2 (з 1994 года – педагогічны каледж №1). Тут яшчэ больш расквітне ўсе педагогічныя таленты. У гэты час навучанне ў каледжы вялося на беларускай мове. У 1994 годзе было адкрыта новае аддзяленне, якое на базе сярэдняй школы рыхтавала настаўнікай беларускай мовы і літаратуры. Валянціна Карлаўна запрас